

Studia Biblica Slovaca

2/2012

4

Ročník 4

2012

Číslo 2

Studia Biblica Slovaca

Offprint

Studia Biblica Slovaca je časopis zameraný na skúmanie Svätého písma Starého a Nového zákona predovšetkým zo stránky filologickej, historickej, exegetickej a teologickej.

Ročník IV (2012), číslo 2

Vydáva Univerzita Komenského v Bratislave, Rímskokatolícka cyrilometodská bohoslovecká fakulta
Kapitulská 26, 814 58 Bratislava 1, IČO 0039786510

Rediguje: Blažej ŠTRBA (Badín)

Redakčná rada: Jaroslav BROŽ (Praha, CZ) – Peter DUBOVSKÝ SJ (Roma, I) – Pavol FARKAŠ (Nitra) – Peter FEDOR (Lubica) – Juraj FENÍK (Košice) – Sr. Júlia Daniela ISKROVÁ OP (Ružomberok) – Róbert JÁGER (Prešov) – Jozef JANČOVIČ (Bratislava) – Róbert LAPKO (Košice) – Milan SOVA (Bratislava) – Peter ŠOLTÉS (Oestrich-Winkel, D) – Jozef TIŇO (Bratislava) – František TRSTENSKÝ (Spišské Podhradie) – Pavol VILHAN (Badín) – Sr. Gabriela Ivana VLKOVÁ OP (Olomouc, CZ)

Za lektorovanie všetkých článkov zodpovedá redakčná rada.

Výkonný redaktor: Martina Korytiaková

Jazyková úprava: Elena Slaná

Obálka: Martin Kňazek

Príspevky v slovenčine alebo češtine, alebo knihy na recenziu prosíme adresovať na jednu z adries:

Redakcia *Studia Biblica Slovaca*, Banská 28, 976 32 Badín (Slovakia), tel.: (00421) 048/418 22 42, redakcia@biblica.sk, www.biblica.sk,

František Trstenský, Teologický inštitút, Spišská Kapitula 6, 053 04 Spišské Podhradie (Slovakia), tel.: (00421) 053/419 41 80, ftrstensky@centrum.sk.

Príspevky sa požadujú v elektronickej podobe (disketou alebo pripojeným dokumentom e-mailu, podľa možnosti v Microsoft Word formáte s typom písma Times New Roman) alebo vo vytlačenej forme (A4, riadkovanie 1,5). Ak sú používané iné typy písma pre hebrejštinu a gréčtinu ako v BibleWorks, tak upresniť aké. Príspevok typu štúdia, poznámka alebo reflexia musí byť doplnený zhrnutím nie dlhším ako 150 slov, jeho anglickou verzou a zoznamom bibliografie. Nevyžiadané rukopisy sa nevracajú. Redakcia si vyhradzuje právo upraviť titulok a vykonať potrebnú jazykovú a štylistickú úpravu prijatých príspevkov.

Objednávku posielat' na adresu redakcie alebo na kniznica@xaver.sk.

Bankové konto: 4008274864/7500, IBAN: SK28 7500 0000 0040 0827 4864

Články časopisu sú abstrahované v troch svetových periodikách: *Old Testament Abstracts* ISSN 0364-8591, *New Testament Abstracts* ISSN 0028-6877 a *Elenchus of Biblica*.

Studia Biblica Slovaca

Printed in Slovakia. Vychádza dvakrát do roka.

Cena: 5,- €

ISSN 1338-0141

EV 3744/09

ABSTRAKTY

Abstrakty

Biblica 92 (2011)¹

(č. 1) 1-20: **G. Biguzzi**, «**Witnessing Two by Two in the Acts of the Apostles**». Skutky apoštolov nepodávajú vyčerpávajúci opis toho, ako sa evanjelium šírilo až „po samý kraj zeme“. Z okruhu Dvanástich sa svätopisec zameriava len na činnosť Petra a Jána. Podobne aj pri iných zoznamoch vyzdvihuje iba dvojicu: Štefana a Filipa zo siedmich diakonov, z päťice antiochijských protagonistov Barnabáša a Šavla, zo zoznamu siedmich Pavlových spoločníkov len Aristarcha a Trofima. Biguzzi a charakterizuje tento literárny štýl ako „rečnickú medzeru“ (*narrative lacuna*), ktorá nedopovedaním príbehu vŕahuje čitateľa do dejín kerygmy.

21-38: **L. Tichy**, «**Was hat Zachäus geantwortet? (Lk 19,8)**». Tvary slovíec $\delta\acute{\iota}\delta\omega\mu\iota$ a $\acute{\alpha}\pi\omicron\delta\acute{\iota}\delta\omega\mu\iota$ v Lk 19,8 môžu byť interpretované ako prítomnosť označujúci budúcnosť (Zukunftbezug) alebo opakovanosť deja (im habituellen Sinn). Autor článku analyzuje možnosti výkladu týchto slov a prikláňa sa k správnosti prvého významu. Vychádza pritom zo situácie prvých poslucháčov, resp. čitateľov Zachejovej výpovede a z významu slova $\tauὰ\ \acute{\upsilon}\piάρχοντα$, čo prekladá ako „majetok, vlastníctvo“ a nie ako „príjem“.

39-59: **M. J. J. Menken**, «**Striking the Shepherd. Early Christian Versions and Interpretations of Zechariah 13,7**». Citáciu Zach 13,7 nachádzame v Mk 14,27; Mt 26,31; Jn 16,32; *Barn.* 5,12 a v Justínovom *Dial.* 53,5-6. Všetky sa líšia od MT a LXX. Menken odkrýva interpretačný kľúč ich korekcií: Mk a Mt zmenou tvaru slovesa („udriem“

---

¹ Prístupné na internete: <http://www.bsw.org/Biblica/Vol-92-2011/> [cit. 2012-30-12]. Všetky ročníky časopisu sú dostupné v knižnici Kňazského seminára sv. Františka Xaverského v Badíne.

namiesto „udri“) ukazujú Ježiša ako trpiaceho služobníka, ktorého Otec vydáva utrpeniu. Jánova kristológia je odlišná, a preto uvádza proroctvo len nepriamo v Ježišovej rozlúčkovej reči. Barnabášov list čerpá z Mt verzie, ale vykladá ju v protizidovskom duchu. Justín, ktorý je najbližší hebrejskému textu, pravdepodobne cituje revidovanú LXX tzv. *καίτε* skupiny.

60-69: **J. Schipper**, «**What Was Samson Thinking in Judges 16,17 and 16,20?**». Autor článku starostlivo analyzuje scénu, v ktorej Dalila zisťuje od Samsona tajomstvo jeho sily. Kvôli častému použitiu slova *נעב* predpokladá, že Samson trpel nespavosťou a Dalila mu pomáhala usínať milostnými hrami. Štvrtý, úspešný pokus oslabiť Samsona nebol ani tak výsledkom ostrihania vlasov ako skutočností, že Pán opustil Samsona.

70-80: **R. B. Jr. Chisholm**, «**Israel's Retreat and the Failure of Prophecy in 2 Kings 3**». Zlyhalo Elizeovo proroctvo po tom, ako moabský kráľ obetoval na hradbách svojho syna? Túto otázku si kladie Chisholm v svojom článku a odpovedá záporne. Elizeovo proroctvo bolo podmienené ochotou Izraela vyplniť ho. Konečný útek izraelských vojsk zo strachu pred cudzím božstvom odráža polovičatosť viery kráľa Jorama v PÁNA, ktorá je naznačená už na začiatku 2 Kr 3.

81-96: **R. J. M. Granados**, «**Ephesians 4,12. A Revised Reading**». Ef 4,12 je postavené na troch predložkových výrazoch: *πρὸς... εἰς... εἰς...* spolu s ojedinelým slovom *καταρτισμὸν*. Granados analyzuje tento verš z hľadiska rétoriky v Ef 4,7-16 a gramatickej štruktúry. Prichádza k záveru, že táto „predložková veta“ chce vyjadriť súhlas (*πρὸς*), zámer (*εἰς*) a výsledok (*εἰς*) vzťahu medzi Kristovým darom a službou Slovu na budovanie jeho tela.

97-111: **S. Bénétreau**, «**L'espérance chrétienne selon l'épître aux Hébreux: une spécificité?**». List Hebrejom je v mnohých aspektoch originálnym spisom Nového zákona. Autor tohto článku vidí jeho špecifickosť hlavne v osobitom poňatí slobody. Nádej nie je očakávaním Kristom vydobytej spásy, ako ju vníma apoštol Pavol, ale je realizáciou spásy skrze skutočnosť, že Kristus vystúpil na nebesia a ako večný kňaz premieňa prítomnosť aj budúcnosť.

(č. 2) 161-181: **M. Gilbert**, «**Où en sont les études sur le Siracide?**». Nájdenie hebrejských fragmentov Sir v Qumráne a v Massade pobáda biblistov k hlbšiemu kritickému štúdiu tejto múdroslovnej knihy. Gilbert sumarizuje štúdie o Sir v priebehu dvadsiatich rokov a usporadúva ich do troch tém: textové, literárne a teologické problémy. Napriek veľkému úsiliu zostávajú mnohé otázky ohľadom Sir otvorené.

182-203: **J.-N. Aletti**, «**L'argumentation de Ga 3,10-14, une fois encore. Difficultés et propositions**». Prekliatie zo Zákona a požehnanie z viery stanoví paradoxné vyjadrenie v Gal 3,10-14. Článok Alettiho ukazuje, že na pozadí Pavlovho výroku nestojí ani tak logický sylogizmus, ako skôr rabínska metóda *gezeroth ševa'oth* – t. j. vysvetľovanie výroku Písma iným výrokom – v našom prípade sa prelínajú citáty z Dt 27,26 a Dt 21,23.

204-230: **É. Nodet**, «**On Jesus' Last Week(s)**». Potom ako Nodet ukázal v svojom článku *On Jesus' Last Supper* (Bib 91 /2010/, 348-369), že Jn podáva historicky

autentickejší popis pašiových udalostí, v tomto novom, rovnomennom príspevku odôvodňuje, že eucharistická večera sa neudiala v čase veľkonočnej vigílie (14. nisan). Až do 2. stor. totiž zaznamenávame viaceré redakcie opisu Ježišovho posledného týždňa v kontexte formujúceho sa židovsko-kresťanského kalendára.

231-254: **G. K. Beale**, «**The Old Testament Background of the «Last Hour» in 1 John 2,18**». Eschatologický výraz „posledná hodina“ v 1 Jn 2,18 pripomína eschatológiu evanjelií a 2 Sol, ale súčasne sa od nich odlišuje zmienkou o príchode „Antikrista“. Beale stavia 1 Jn do kontextu gréckej verzie Dn: 1 Jn 2,18 môže reflektovať ústnu tradíciu založenú na Dn 7-12, ktorá používa podobné výrazy (posledné dni, hodina času, čas v hodine) a predpovedá povstanie protivníka Zmluvy (porov. Dn 11).

255-273: **E. J. Bridge**, «**Self-Abasement as an Expression of Thanks in the Hebrew Bible**». Vyjadrenie seba ponížovania často sprevádza formuláciu vďaky v hebrejskej Biblii. Bridge analyzuje takéto vyjadrenia a všíma si, že vo vzťahu rozprávač – poslucháč sa tým chce zdôrazniť sociálny rozdiel a vo vzťahu k Bohu zase veľkodušnosť, s akou môže Boh vyslyšať modlitby.

274-287: **M. J. Kamell**, «**The Implications of Grace for The Ethics of James**». Jakubov list je známy svojou praktickou, pastoračnou a etickou stránkou. Kamell identifikuje teologické aspekty tohto listu: etika reči a etika spoločenského a morálneho správania vyplýva z jedinečnosti Božej prirodzenosti, z Božej spravodlivosti a z čistoty jeho božskej prirodzenosti.

(č. 3) 321-346: **M. Leuchter**, «**Eisodus as Exodus: The Song of the Sea (Exod 15) Reconsidered**». Autor nadväzuje na svoj predchádzajúci článok (Bib 91 /2010/, 256-268), v ktorom identifikoval Deborinu pieseň (Sdc 5) ako pseudomytopoetický opis zápasu medzi Izraelitami a Kanaánčanmi v skoršej dobe železnej (12. stor. pred Kr.). Víťazstvo Izraelitov nad Kanaánčanmi podľa Leachtera pripomína niekdajšiu nadvládu Egypta a nachádza odozvu v Ex 15 ako v liturgickom mýtickom hymne, v ktorom JHVH poráža Egyptanov.

347-367: **B. Zapff**, «**Sir 38,1-15 als Beispiel der Verknüpfung von Tradition und Innovation bei Jesus Sirach**». SZ sa na viacerých miestach stavia odmietavo voči lekárom, pretože dôvera, s akou sa na nich obracajú ľudia, má patriť výlučne Bohu (2 Krn 16,12). Tento postoj mení Sirachovec v 38,1-15. Zapff analyzuje tieto verše v kontexte helénskej kultúry a stoeickej filozofie. Lekárnictvo je účasťou na Božom diele uzdravovania a na *creatio continua*. LXX však interpretuje HSir 38 viac tradicionalisticky a v duchu kritiky SZ voči lekárom.

368-391: **Ph. F. Bartholomä**, «**John 5,31-47 and the Teaching of Jesus in the Synoptics. A Comparative Approach**». V úsilí rekonštruovať historickú postavu Ježiša a jeho poslanstvo sa štvrtému evanjeliu vo všeobecnosti vyčíta neautentickosť v podávaní Ježišových výrokov. Autor tohto článku ilustruje na Jn 5,31-47 zhodu medzi Jn a synoptikmi vo výrazoch ohľadom Otcovej manifestácie Syna, naplnenia Písem a pod. Podáva podrobný zoznam paralelných miest a dochádza k záveru, že Ježišovo učenie u Jn a u synoptikov je identické.

392-410: **S. J. Joseph**, «**Seek His Kingdom»: Q 12,22b-31, God's Providence, and Adamic Wisdom**». Ježišov výrok: „Hľadajte Božie kráľovstvo a tieto veci vám budú dané,“ je klasifikovaný ako 12,31 v rekonštruovanom prameni Q a tvorí záver reči sapienciálneho charakteru. Joseph v svojom príspevku skúma význam slova „kráľovstvo“ a múdroslovný ráz veršov Q 12,22b-31 („Nestarajte sa, čo budete jesť...“). Tému prozreteľnosti chápe vo vzťahu k eschatologickému ideálu obnovenia stvorenstva a kristológie „Božieho Syna“, resp. „nového Adama“.

411-426: **R. Hermans**, «**La christologie d'Ephésiens**». Autor analyzuje gramatickú funkciu a význam slova πλήρωμα v Ef 1,23. Plnosťou všetkých Božích milostí je Kristus a Boh privádza k plnosti (πληρουμένον) požehnanie vo všetkých veriacich. Kristus je tak plnosťou toho, čo sa naplňuje v každom veriacom.

427-441: **K. P. Hong**, «**The Deceptive Pen of Scribes: Judean Reworking of the Bethel Tradition as a Program for Assuming Israelite Identity**». Autor prijíma Na'amanovu teóriu, podľa ktorej si Judea osvojila identitu Izraela po dobytí Samárie Asýrčanmi a sleduje Blumovu schému redakcie Gn 28,10-22, ktorá predpokladá, že judská redakcia včlenila do Jakubovho rozprávania zmienku o troch patriarchoch (13b-14), aby ju urobila súčasťou svojich národných dejín.

442-444: **A.-F. Loiseau**, «**Note sur la traduction araméenne de 1 R 19,12**». Tajuplný výraz קל דמשבחין בחשי' v 1 Kr 19,12 prekladá Targum ako: „hlas tých (anjelov), ktorí ticho chvália“. Loiseau analyzuje, čo mohlo viesť aramejského pisateľa k takému prekladu. Pravdepodobne v slove דמם videl synonymum שבת¹ „byť ticho“, čo mohol ľahko zameniť s homonymom שבת^{II} „modliť sa, chváliť“.

(č. 4) 481-502: **J. Makujina**, «**The Interpretation of Ps 144,14: Applying a Pluralistic Approach to a Manifold Difficulty**». V kontexte SZ ponúka Ž 144,14 viaceré možnosti chápania zmyslu a prekladu. Makujina sumarizuje možnosti interpretácie tohto verša do dvoch hlavných tém: pastierskej (14a) a vojenskej (14b-c). Navrhuje zachovať obidve témy vo význame: „O náš dobytok je dobre postarané, nehrozí vtrhnutie (nepriateľa cez hradby) ani deportácia ani plač na našich uliciach.“

503-527: **E. Gass**, «**Jahwe oder der Perserkönig? Intertextuelle und semantische Studien zu Jes 40,10**». Posledné verše prológu Dtlz (Iz 40,9-11) zvestujú návrat Izraela zo zajatia. Grass na základe sémantickej a intertextuálnej analýzy týchto veršov prichádza k záveru, že Iz 40,1-11 pod výrazmi „veľká moc“, „mocná ruka“ a „ako pastier“ mieni perzského kráľa, ktorý koná z poverenia Pána.

528-553: **W. Schütte**, «**Israels Exil in Juda und die Volkersprüche in Am 1-2**». Na základe výrokov proti národom v Am 1,3-2,16 Schütte rekonštruje historické pozadie začiatku knihy Amosa. Dobytie Severného kráľovstva je reflektované Izraelitami v judskom exile. Smútok z osudu Izraelitov deportovaných do Edomu (pravdepodobne na nútené práce v baniach) sa spája s vyhrážkou voči susedným krajinám, ktoré si udržali istú autonómiu od Asýrie.

554-579: **H. Stettler**, «**Die Gebote Jesu im Johannesevangelium (14,15.21; 15,10)**». V Ježišových výrokoch v Jn viackrát zaznieva výraz: „moje prikázania“. Autorka

tohto článku dáva tieto slová do súvisu s proroctvami o novej zmluve (Jer 31,31; Ez 36,26), s deuteronomistickým prísľubom nového proroka (Dt 18,15-19) a s podmienkou zachovávanía prikázaní (Dt 6,4-5). Na pozadí týchto textov označuje výraz „moje prikázania“ za vysoko kristologické vyhlásenie: Len ten, kto je jedno s Otcom, môže vyžadovať poslušnosť pre svoje prikázania.

580-596: **A. D. Myers**, «**Prosopopoeics and Conflict: Speech and Expectations in John 8**». Dialógy v Jn zarážajú svojou nesúrodosťou a často vedú k prekvapeniu či až k pohoršeniu u postáv, ktoré sú konfrontované s Ježišom. Myersová identifikuje tento rétorický štýl ako *prosopopoeia* – figúra, ktorou sa vkladajú do úst postáv také slová, ktoré majú význam len v kontexte celého príbehu a tým sú zrozumiteľné pre poslucháčov, ktorí vedia, ako príbeh skončí. Autorka ilustruje prosopopoetiku na Jn 8, kde Židia ako postavy nemôžu chápať Ježišove slová, lebo tie sú určené a prispôsobené poslucháčom evanjelia, aby uverili v Ježiša.

597-610: **C. Rohmer**, «**Aux frontières du discours en paraboles (Mt 13,1-53)**». Sedem podobenstiev o kráľovstve v Mt 13 je vložených medzi Ježišove gesto odstupe od svojich blízkych (12,46-50) a neprijatím Ježiša krajanmi v Nazarete (13,53-58). Článok preto navrhuje vnímať tieto podobenstvá vo svetle nového príbuzenského vzťahu s Bohom.

Jaroslav MUDROŇ SJ

Contents

Treaties

<i>Gianni BARBIERO SDB</i>	
The Peaceful Messiah of Ps 110.....	47-71
<i>Frank-Lothar HOSSFELD</i>	
Stations of the History of Israel as throughout shaping of the Psalter	72-81
<i>Petr CHALUPA</i>	
New Song in the Book of Isaiah, in the Book of Psalms and in the Book of Revelation	82-95
<i>František ÁBEL</i>	
The Psalms in Paul's message in the Context of the Second Temple Judaism Complexities	96-141
Abstracts	142-146
Communications and references	147-150

Obsah

Štúdie

Gianni BARBIERO SDB Nenásilný Mesiáš v Ž 110	47-71
Frank-Lothar HOSSFELD Dejinné zastavenia Izraela ako ráz tiahnuci sa Žaltárom	72-81
Petr CHALUPA Nová píseň v knize Izajáš, v knize žalmů a v Jánově Zjevení	82-95
František ÁBEL Žalmy v Pavlovej zvesti v kontexte komplexít intertestamentárneho judaizmu	96-140
Abstrakty	141-145
Oznamy	146-149